

# A F O R M



Actualmente enténdese por formación profesional o conxunto de accións formativas encamiñadas a capacitar aos individuos para o desempeño cualificado das diversas profesións, para o acceso ao emprego e para a participación activa na vida social, cultural e económica. Dende esta concepción, coa expresión formación profesional estámonos a referir tanto ás accións formativas incluídas no sistema educativo, e que a Lei 2/2006 de Educación (LOE) denomina a *formación profesional inicial*, como ás accións de inserción e reinserción laboral dos individuos, así como ás orientadas á formación continua dos traballadores nas empresas. Estas últimas constitúen o que actualmente se denomina *formación profesional para o emprego*, que en Galicia depende da Consellería de Trabajo.

Sen pretender ignorar a importancia que adquiriu no ámbito da investigación educativa, ademais da que ten no ámbito *sociolaboral*, a formación profesional para o emprego –máis ben ao contrario xa que consideramos que merece outro monográfico desta publicación- o certo é que, cando se fala de formación profesional simplemente, a maioría dos cidadáns identifícanos coa impartida no sistema educativo. De aí que, para cumprir o encargo de coordinar este monográfico, recorrésemos case exclusivamente a persoas vincu-

ladas á formación profesional inicial. En consecuencia, gran parte das colaboracións que se materializan nos distintos artigos desta revista refírense á formación profesional regulada en Galicia pola Consellería de Educación e Ordenación Universitaria. Nese sentido cómpre, pois, subliñar que, se non se pon de manifesto expresamente o contrario, as referencias neste monográfico á formación profesional hai que entendelas referidas á formación profesional inicial.

A finalidade da formación profesional, segundo a LOE, presenta catro aspectos:

- preparar aos alumnos e alumnas para a actividade nun campo profesional,
- facilitar a súa adaptación ás modificacións laborais que poden producirse ao longo da súa vida,
- contribuír ao seu desenvolvemento persoal, e
- contribuír ao exercicio duna cidadanía democrática.

Os dous primeiros aspectos son os que diferencian as ensinanzas de formación profesional das restantes ensinanzas do sistema educativo. Os dous últimos, aínda que en íntima relación cos primeiros, pertencen ao ámbito da formación como persoa, que é consubstancial a todo o sistema educativo e polo tanto son aspectos comúns a todas as ensinanzas que o integran. A análise dos dous primeiros aspectos,

# P R O F E S

Faustino J. Salgado López  
Antonio Rial Sánchez  
Coordinadores do monográfico

# IA C I Ó N

que son os que caracterizan a formación profesional inicial, permite intuír o longo camiño que percorreu a formación profesional dende a súa institucionalización co Estatuto de Ensinanza Industrial, no ano 1924, ata hoxe.

A finais da década dos sesenta empezouse a notar en España, no ámbito produtivo, un incremento na mobilidade no emprego. O modelo de *"un emprego para toda a vida"* entrou en crise e empezouse a ter conciencia de que a tendencia sería que os traballadores durante a súa vida laboral cambiasen cada vez máis veces de posto de traballo, polo que o modelo de formación profesional dirixido á *"preparación do traballador cualificado"* que se recollía na Lei de Formación Profesional Industrial de 1955 quedaba obsoleto. A solución pasaba por incorporar á formación profesional coñecementos polivalentes, e por aquela época acuñouse a expresión *"ampla formación de base"*, que facilitasen aos individuos a adaptación aos inevitables cambios de posto de traballo aos que se verían obrigados. A Lei Xeral de Educación de 1970 (LXE), deseñou un modelo que trataba de dar resposta a esta nova realidade. O resultado, á parte de non ser o esperado, agrandou a brecha entre a formación profesional impartida no sistema educativo (*formación profesional regrada*) e o sector produtivo; este paliaba as súas necesidades mediante un sistema de formación profesional paralelo con varios programas (PPO, FPA...) que funcionaban totalmente de costas á formación profesional regrada. É dicir, a formación profesional útil para o sector produtivo dábase fóra do sistema educativo, e simultaneamente a formación profesional regrada convertíase nunha vía paralela á das ensinanzas xerais, o que configuraba o sistema educativo como un sistema de dobre vía, no que as ensinanzas de formación profesional eran as ensinanzas da *"segunda oportunidade"*.

A finais da década dos oitenta, no contexto da reforma do sistema educativo e baixo a influencia de Europa, púxose de manifesto a necesidade de restablecer a vinculación co sector produtivo, sen renunciar á unha formación polivalente. O resultado foi a formación profesional, desenvolta na Lei Orgánica de Ordenación Xeral do Sistema Educativo (LOXSE) e que se organiza en ciclos formativos de dous niveis, grao medio e grao superior, con requisitos académicos de acceso, graduado en educación secundaria obrigatoria ou título de bacharel respectivamente, a cuxos currículos se incorporou, con carácter obrigatorio, un período de formación en centros de traballo (módulo de FCT). O módulo de FCT supón que os alumnos e alumnas deben completar a súa formación cunha estancia, de 380 a 740 horas segundo o ciclo formativo, nun centro de traballo. A valoración positiva deste módulo é un requisito imprescindible para acadar o título profesional correspondente.

A experimentación previa do modelo de formación profesional LOXSE propiciou que moitos profesores de formación profesional se familiarizasen cunha área, a de proxecto integral (PI), que resultou moi suxestiva como espazo para tratar de forma global (integrada) os coñecementos que se adquirían nas demais áreas e que permitía que os alumnos se familiarizasen con situacións *cuasi reais* relacionadas co seu campo profesional. Aínda que o PI non está contemplado nos Reais Decretos de contidos mínimos dos actuais ciclos formativos, a Consellería de Educación, consciente do seu potencial didáctico, incorporounos como un módulo transversal á maioría dos currículos de grao superior que se imparten en Galicia. Esta posibilidade é amplamente explotada por numerosos departamentos de formación profesional como o demostran as colaboracións deste monográfico nas que se describen varias experiencias metodolóxicas relacionadas co módulo de PI.

Actualmente o autoemprego móstrase como un dos *"xacementos de emprego"*, nome co que se coñece a sectores emerxentes con gran potencial de creación de postos de traballo, máis prometedores. Recentemente a Consellería de Educación consciente da súa importancia puxo en marcha, a través da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, o proxecto *"FP Plus"*, co que se pretende promover iniciativas emprendedoras no eido da Formación Profesional e fomentar valores empresariais. O proxecto consta de catro programas:

*"FP Idea"*, que consiste nun concurso co que se pretende promover a capacidade creativa e emprendedora do alumnado de Formación Profesional, así como fomentar o traballo por conta propia como opción profesional.

*"FP Simula"*, co que se pretende, mediante a simulación de situacións reais, fomentar a cultura emprendedora, o emprego das novas tecnoloxías da información e da comunicación e formar ao alumnado no campo da xestión e a administración.

*"FP Avanza"*, un programa co que se pretende dar a coñecer a experiencia de persoas emprendedoras que afrontaron con éxito os seus proxectos.

*"FP Emprende"*, este programa ten como obxectivo axudar ao alumnado na posta en marcha dos seus proxectos empresariais nos centros educativos.

A metodoloxía de case todos estes programas inspírase na dos PI, adaptada sobre todo ás familias profesionais relacionadas co sector de servizos (Administración e finanzas, Hostalería, Servizos de apoio á comunidade, etc.), tal e como se deduce da experiencia recollida neste monográfico. Como se dixo, é unha experiencia moi recente, o que non impide que neste curso 2007/2008 haxa seis centros galegos que están participando nalgún dos programas citados.

# S I O N A L